

„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељу, средом, петком и недељом

Цена је на годину 14. фор на по год. 7 фор. на четврт године 3 фор 50 нов. а пр за Аустрију, а за Србију на годину 140 гроша на по год. 70, а на четврт године 35 гроша

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по колоници врта, које из реда монта заузимају, и за сваку врету плаћа се за први пут 5, за сваки даљи пут 4 и осим тога за жиг увек по 30 п. Доноси се шаљу у редништу а предлата и инсерати администрацији „ЗАСТАВА“ у Нови Сад, у кући број 858. код златног једнорога.

Број 42.

У Новоме Саду, у недељу 6. априла 1869.

Год. IV.

У Новом Саду 5. априла.

Пређе је у Пештанском Лојду стајала кореспонденција из Београда, у којој се јавља да ће Црногорски кнез ићи у Цариград ради пристаништа Спича. Сад се то исто понавља у кореспонденцији из Цариграда, и каже се да је Порта добила миг из Париза, да би у тулеријама волели, да Турека саслуша молбу Црногорску, и да велики везир нема против тога ништа, само би жељиво да тога ради кнез Никола сам у Цариград дође.

Последњи дана месеца марта био је у законодавном телу претрес ратног буџета, и свршен је 1. априла. Том приликом искао је Карно, да се укине царска гарда и да се војска у 200,000 умањи, а новци што се на тим уштеде, да се употребе, да се учитељима плата повиси. Ратни министар Нил одговори, да у мирно доба никад више од 400,000 војске не служи, а они који се сазивају на по године у службу, одпуштају се ома после инспекције. Царска гарда не може се укинути, јер је нужна за цареву параду. У тој седници маршал Нил доказивао је, да се нема бојати рата; јер кад је ратно доба онда су 620,000 на погама, а сад нема више од 400,000 по и то је додао, да је ова војска тако спремна, да је за осам дана готова, да у рат пође, а да у страним земљама то и неосете. Пуз то су сви магацини и све оружнице препуне, милион шасоно душака стоје у приправности а 800,000 униформни наручено је за мобилну гарду. Све ово поред свију лепих речи Лавалетови и Нилови о миру, мирши већма на рат него на мир.

Шпанија не може да нађе себи краља. Португалски краљ није тео ни депутацију да пусти пред себе, која би му круну понудила. Са страним кандидацијама већ је изашло на крај. Монпанзије не може никако изабран бити; прогресисте наново говоре о Еспартеру, а да се и друга двојица од тријумвирата задовоље, понавља се мисао о директорији.

Дебате у уставном одбору Бечу о галичкој резолуцији учиниле су најнеповољнији утисак. Сав је народ озакојежен. „Газета народова“ каже, да није више могуће да пољски посланици остану у рајхсрату. Ово као да и сами посланици увиђају те су, као што „Татсблат“ прича, позвали сву фракцију пољску у Беч, да се договарају о томе оћел отићи са сабора ил не. Тога ради изчекују и Грохолског бившег намесника у Галицији. Ово дана већ ће се знати одлучна одлука пољскога клуба оћел и даље остати у рајхсрату ил не. И сам министар Шотоцки даће, по речма „Татсблата“ оставку, ако сабор према пољској резолуцији буде као и уставни одбор.

Ценозато је да Романи у Ердељу који се држаше Рајсмарктски закључака неучествоваше при бирању посланика. Мађари се на то неосврташе што је ових већина, и да ће избрани посланик мањину заступати, него у цркос протестима романским да се небирају посланици изабраше их сами. Сад Романи ердељски протестују и против тих избора. Газета Трансилванија од 26. марта донаша изјаву романских бирача у Рајсмаркту, у којој стоји: да по ердељском изборном закону нема правде за романски народ, да су издати закони, који најветија права Романска уништују, да је напоследку у уставној земљи нечуљени поступак, што је бивши романски посланик због свог владања на сабору збачен, навео Романи да изјаве, да они немогу учествовати у изборима за садашњи сабор. На изјави подписани су сви бирачи, осим јединог бившег посланика Мацеларију.

У Романији су избори за комору свршени. Изабрано је свега 147 владиних и 10 опозиционалних кандидата. Међу овом десеторицом и Браћано је.

Реформе у Србији.

У 38. бр. овога листа говорили смо о потресби реформа у Србији, а сад прелазимо на поједине предмете и гране реформа. По пре него што се у појединости упустимо, да означимо земљиште наше.

У држави разликујемо државну власт, која вакоме доноси и извршује, и грађане, кои се по тим законима владају, и законите власти поштовати имају. У уставној држави грађани имају већег вли мањег, непосредног или

посредног уплива на државну власт, али ипак и у самој републици, где организовани скуп грађана непосредно или чрез своје представнике посредно државну власт сачињава, и врши, опет је разлика између политичке укупности грађана, између грађана као чланова те укупности, и грађана као појединаца, кои су државној власти подложни; напротив пак у свакој, па и у самој апсолутној држави грађанима припадају нека права, која су на природи и опредељењу човека, на слободи и достојанству човека основана, која поставка свог немају у држави, него у човеку и човечности, која дакле државна власт по највишем праву свом поближе одредити, и са подобним правом свију грађана, или са државним редом у склад довести, а по дужности својој заштитити има, али ји одрицати, и уништити не може, ако неће да постане деспотична, која људе само за оруђе свои властољубиви и себични цели сматра, и која по томе темељ свога обстанка сама руши, и грађане на устанак изазива. У уставној држави и та се права грађана под именом основни права изрично признају, и ујамљају.

У уставној држави имамо дакле троје размотрити: државну власт као такву, њено устројство, и делокруг; политична права грађана, кои државну власт сачињавају, или у њој суделују, и људска права грађана, која се и грађанска права називају. Прво је двоје непосредни предмет јавног или државног права, или устава и органични закони, треће посредно, у толико, у колико су иста предмет гаранције устава, и у колико опет с друге стране иста и самом уставу и уставности за јамство и подугу служе.

Питињу о Србији која је монархична, а која по имену има, а по ствари треба да оствари уставни јавни живот, стоимо на земљишту уставне монархије и њени установи.

Монархијом западни државници називају државу, у којој једном човеку изворним властитим правом државна власт, суверенство, припада, а ако је монархија уставна, грађани, т. ј. укупност грађана, или народ има само право, да посредно путем свои заступника, сучиче у законодавној власти владатеља, и њега, односно његове органе у извршењу закона, и у обите у свеколикој управи контролише. Ми неможемо признати, да је државна власт изворно властито право једног човека, и у наследној монархији једне породице. Извор државне власти, државног суверенитета укупност грађана, народ у свом политичном организму, кои вршење свога права, вршење државне власти особеним органима — појединим личностима, у границама основни закон, т. ј. устава, и у границама природе и определене државе и људи словом или делом поверити може.

Ово је била и остаје теорија славенска и српска, многим примерима у историји практично осведочена и потврђена и природна је.

Но међутим ово има значаја за постанак носиоца државне власти, и у том погледу нема сумње да је на определене тога постанка у Србији сам народ посредством своје велике скупштине позван.

Народ је себи кнеза за носиоца државне власти изабрао, но пошто је велика скупштина и жељу изразила, да кнез, и односно његово намесништво уставно, т. ј. у договору и са споразумљењем народа влада, и да се по томе устав и закони реформишу, то долазимо на разматрање, у чему су реформе потребне и какве? Ту нам у првом реду долази на претрес законодавство и склоп органа његови.

Законодавство.

— Кнез и народна скупштина. —
Да ли једна или две куће?

У Србији је до сад кнез са саветом законодавну власт вршио, или управо рећи кнез сам, пошто је он према на предлог савета, али у ствари и пак по својој вољи саветнике постављао. Саизвољење редовне скупштине искало се само онда и на то, ако се намеравало порез повећати, или нову врсту пореза завести, затим о промени устава, о уступку или промени кога дела земље. Иначе скупштина није ни иницијативу у правом политичком смислу те речи имала, и највећа је сатира била, у Србији под тим околностима о уставу, о уставности, о народној скупштини говорити. Да сад народној

скупштини ваља дати иницијативу у свима законским предлозима, као и тај делокруг, да се без њеног суделовања и саизвољења у общте закони доносити не могу — о том међу онима, који на своје власто- и користољубије не мисле, не може бити сумње; но већа је препирка о томе, да ли да буде само једна народна скупштина, или уз њу и савет као фактор законодавства, и како устројен?

За две коморе наводе се ови разлози: да је горња кућа логична последица наследне монархије, да је посредница међу престолом и народом, да је средство, да се начело сталности (конзервативно) са начелом напредности (либерално) у слагас доведе; да је она јамство зредог саветовања у законодавним и другим важнијим предметима, (Монтескије, Лолм, Блэкстон, Констан, Ешер и т. д.). Европска уставна монархија, па и сама република: североамериканска и швајцарска имају две куће. Но ипак види се битна разлика у постанку, па по том и у склопу, и определењу горње коморе у разним државама.

У томе се европске државе деле на две групе, на таке, где је горња кућа производ историје, где особену класу грађана, аристократију представља и заступа, и где је њена улога одбранителна пасивна, где т. ј. поглавито на то пазе, да демократични живаљ државу не поплави, и положај и права аристократије не оруши; тако су државе: Британија, до скоро Шпанија, Пруска, Угарска, у којима се горња кућа поглавито из природни чланова светске и духовне власти састоји. Друга је група држава, где горња кућа не заступа такав особни, аристократични, него общти такав државни или народни интерес. Тако у северној Америци сенат заступа поједине државе, из који се савезна република састоји, и поглавито је тога ради устројен, да њава, да већина дољње куће не би основне законе савеза прекорачила, и да не би унутрашњу самосталност поједини држава повредила, за то и шиље свака поједина држава, односно њено законодавно тело по два члана у сенат без разлике величине поједини држава. Исто је случај и у Швајцарској. У њима горња кућа не заступа особену мањину у народу; него државне индивидуалности. У Норвешкој одабира народна скупштина четвртину из своје средине, која четвртину горњу кућу сачињава, но без права иницијативе, и то оделене велике норвешке скупштине губи значај горње куће тим, што по другом неспоразумљењу трећи пут обе куће заједно са две трећине гласова ствар решавају. У Белгији народ на исти начин бира чланове прве коморе, као и друге, само из средине старији (од 40 год.) и имућнији (порез од 1000 ф.) и на више година (8 год.). Карактеристика горњи домова у оваким државама јесте: избор чрез народ на један или други начин, и по томе и позив њиов, у републикама да поједине државе заступе, а у монархијама да буду модератор, умерavajuћи фактор дољнега дома, а чрез то — ограда и посредник међу престолом и народом у общтем, нити у династичном, ни каквом аристократском, него у народном интересу, као што из народа и произилазе.

Међу тима двома групама држава са аристократским горњим кућама с једне, и с демократским с друге стране стоје државе, у којима је смеса, у којима је горња кућа из виши слојева духовне и светске аристократије, високи званија, великог поседа, велике индустрије, и науке, и то именованем круне састављена, и којој је намењен задатак, да с једне стране те конзервативне интересе, с друге пак стране практичну способност у разним струкама јавног живота, и висину науке заступа, но која је у ствари већ по извору и постанку свом определена, да престол од народа и његовог представништва у дољњој кући закони, и да се круни, и односно влади неугодни валови јавног мњења и представнички предлога већ на обади горње куће разбију, и ту зауставе, да би тако круна од эле воље и мрости народне заклоњена била.

Та је система у Аустрији, у Талијанској, и нарочито у Француској, где је сенат особито на то определен, да грехе токорсе уставне, али неогворне царске владе на себе прими, и да дољњи дом обузда, ако би узде требао. Где је пак влада одговорна, па још и парламентарна, то је така горња кућа неудесна;

пошто дољња кућа обично с владом иде, то горња ако се одири, и влади је на сметњу; ако је и она владина, онда је сувишна; да пак у првом случају влада себи по чешће отварањем нови магната, тако званим „перским шубом“ помаже, то је другичије компромитује, него кад то према уробоеним магнатима чини, кои унапред и по положају свом партикуларне интересе заступају. Оваке горње куће, понајвише династичне интересе често и за леђа одговорне владе заступају, често Камарили за наслон служе, и највећа су пречага уставном и напредном развиту државе, земље и народа.

Но ма с које стране установу горње куће узели, она има неког смисла само онде, где има живља за то, где има аристократије, или где има виши слојева, кои су друштвеним положајем, имањем, и разним социјалним интересима од великог скупа народа одокочили, те особене заштите требају, или где су баш због многостручности ти слојева и класа трвења честа, врева друштвени и политични стихија јака, где дакле од толики таласа и самом престолу опасност прети, те се престол бедимима горње куће обкошава, кои су бедими тим тврћи, што је горња кућа из представника разни и свију виши слојева састављена. Где су пак једноставни, или бар доста изједначени живљи друштвеног и политичног живота, ту је горња кућа за престол сувишна, јер га противу какве навалде није кадра противу једноставни живаља одржати, а народни је напредак шкодљива, а и за такозвани „стабилитет“ за сталност, конзерватизам, без смисла, јер где још и нема нагомилани плодова духа и труда људског, где је све у почетку и развиту, ту се нема шта ни конзервисати. Горња кућа има смисла, ако ма какав аристократски живаљ заступа, и њен уплив у држави, у законодавству имао би бити сарамеран упливу, кои аристократија изван државног организма у друштвеним, грађанским, индустријалним, комерцијалним, и агрикултурним одношаима има. Струве пише: „Често се препирало, да ли је боља једна, или две коморе! У великим државама, као што је Француска и Енглеака, где не оскудева грађа за горњу кућу, претежнији је систем двокоморства; у малој држави пак, која је и онако сувишном упливу суседни држава изложена, и у којима има и онако много обзира на суседне државе, проузрокује двокоморство само најискусније сметње, а не даје ни најмање јамства, које не би и онако природа мале државе давала, на коју разне државе разво утичу.“

„Ешер“, швајцарски научник државне политике пише:

„У малим државама тежко је и могуће, склопити горњу кућу, која би довољне снаге имала за озбиљно и свестрано извишење ствари, и која би као политичко тело потребног уважења задобити могла, ту ће дакле целосходно бити, да се разне стихије, племићи (где ји има) прелати, избраници трговачког реда, и посланици срезова у једну скупштину сједине, по потреби са извесним гаранцијама за особене интересе.“

И заиста кад практично ствар расудимо, које у малим, па још полузависним државама већа препрека сваком развиту био, него баш те горње куће, савети? Узмимо Романију и Грчку, где у првој у горњој кући више аристократи, у другој више династичан живаљ претеже — нису ли у њима те горње куће највише напредак народа пречиле, у Романији и онда, кад су и кнез и народ напред хтели? Историја ти земаља, а нарочито Романије састоји се из сама трвења и борбе између прве и друге коморе, а још чешће између владатеља и његове владе, и између горње куће, на коју страни дворови највише уплива имају. Баш ти сенати у Романији и Грчкој били су понајглавнији узроци, да се земља и народ нису у оној мери развили, и дружили, у којој је то по уставним уставима бити могло. Узмимо саму Србију. Није ли савет од Младеновог па до последњег био легло властољубиви плетак и јавни и тајни умилшаја како противу кнеза, тако и противу народне слободе? Ту је била ковница разни буна, осим они, којима је народ и саме великаше инвенацио. Турска, Русја, Аустрија, Француска, Енглеака, имали су у савету своје агенте, често једне и исте у једно

та што се учи у школи (из земљописа, јеста-
ственице итд.) Дотични професор пратиће ш-
томце на путовању, за које ће заведене тро-
шкове подмиривати.

Чл. 35. Одмор о Божићу и васкрсу траје
недељу дана. Осим тога одређује се велики
одмор од 6 недеља, и то од половине јулија
до краја августа.

Чл. 36. Испит ученика бива двапут у го-
дини: на измаку јануара и у почетку јулија.
На испитима треба да се види сав напредак,
који су ученици постигли за школску годину.

Министар просвете одређује ко ће прису-
ствовати испитима.

Чл. 37. Испити се држе по програмима,
које су професори поднели у почетку године.

Чл. 38. Министар просвете прописује на-
редна правила, како ће ученици IV. (најста-
ријег) разреда учитељске школе полагати и-
спит о учитељској способности.

Чл. 39. Даља ушества у смотрењу уну-
трашње управе, расовреда, начина, предавања
и поретка у заводу, издаће министар просвете
и црквених дела.

ДОПИСИ.

Београд 1 априла. Наша цензура обу-
ставља је 37, 38 и 39 (Доцније нам је јав-
љено да је 37 и 39 број продупштен, и да
је још само 38 бр. у цензури. У.) број „За-
ставе“ који су до данас стигли; и ако овако
потраје, то неће иста судба ваљда ни идуће
бројеве бље послужити. Ово је досад већ неки
седам бројева, што су обустављени.

Ми не знамо шта у тим бројевима тога
листа пише, ал такве мере владине задају нам
истинске бриге за нашу милу земљу, коју као
да је али удес осудио: да се њоме вичито и-
грају поједини људи као с лоптом, не осврћући
се на свечано изјављену 1858 и 1868 године,
народну вољу. У два пута изјави народ нај-
свечаније, да му за остварење својих народних
и човечанских интереса, оскудева — међу о-
сталим чиницима и слободна штампа.

Па први пут, дођоше људи, који свакојаким
мајсторијама, а највише самовољом поништи-
ше оживотворење те народне воље; а беху баш
на то позвани да је изврше. Пропла велика
народна скупштина и по други пут изрече
своју вољу, и људи којима даде да је изврше
обећаше, а сад после 10 месеци — не само
да се још не изврши, него напротив, може се
рећи да је тек сад цензура достигла свој цве-
тајући век: у папиној држави ваљда није ова-
ка. Неке немачке новине узашују се сваки час,
нелико: ти листови дишу непријатељским духом
према нашем народу. Неке тако ал то није начин
којим себрани народ, то није никаква мера.

Што је још чудније и листови у земљи који
су у време опасности показали да нису непри-
јатељи, но пријатељи и то прави натежу
и пате се с цензуром? То нам је заиста непој-
мљиво, и ту нам пада на памет истина из оби-
чног људског живота: да кад сав свет неким
каже, да не ради добро (ал ми зато опет није
непријатељ) онда заиста онај мора бити да баш
заиста грешни.

Ми би желели, у интересу колико народа
тедило и владе, да се наша влада окане поли-
тике Николе Христића, бар она није никаква
добра Србији донела, а њен резултат да је ко-
јом срећом њему био награда.

У намери да износимо све на јавност што
треба таманити, почем нам смета, навешћемо
овде један куриозум од наше цензуре, као
установе државне.

У правничком листу „Правди“ печатан је
један чланак. Кад је лист већ растурен и рас-
васан у унионцима, позове г. министар пица
тога чланка на одговор, зарад неких места,
која му се чине опасна. Писац је примио укор,
а следоваше ваљда још и више што. Сад нека
ко разјасни: шта ће превентивна цензура кад
писац може бити кажњен за оно што она про-
пусти, и како се то слаже?

У Босни, на крајини љутој 26. марта.
Рашид-ефендија, десној руци „честита“ Осман-
паше везира, расту зазубице како чујем, кад
год помисли на мене. Чезне, рекао би за мно-
м. Гад је пограти се са мојом главом. Залуду!
Прије ћу се ја дочепати њега него он мене;
у пркос његовим дукатима. Зато нам је нај-
мања брига. Више нас је изненадила вјест, да
мађарска властела и богаташи пошеће купо-
вати земље по Босни. У том послу, веле, иде
им на руку сам везир. Не могу вам јавити,
да ли је то истина, него вам само јављам, да
се тако говори. Чим дознао будем коју изве-
сту о том, јавићу вам. Како ми се чини, то
би био почетак политике аустро-угарске према
истоку. . . . О свршетку ми амо не сумњамо.
Живица Србија! Живица Црна Гора! У Ко-
стајници видео сам неке мернике, који су при-
чали, да ће повући железничку пругу из Си-
ска преко Костајнице преко Подова (мајдан од
војвођа) Нови Босном до морске обале. Ми би
рекли да ти људи праве рачун без крмара,
Новости ове су:

У Бањалуци крвили су се турски аскери

са неким аустројским поданицима, и од ових
су двојица рањени. У Бањалуци седе аустр.-
консул. Мимогред буди речено, да тог консула
сви хришћани мрве, јер он рају мрви. Ко не
верује нек се осведочи.

У Градишко-босанској убише Турци неки
дан ноћу неког Србина Јову. Да како да се
не ће изнаћи убица, јер је Турчин. Ту сам
нашао и на једну породицу Срба, која је
пребегла била у Аустрију па ји власт аустрој-
ска вратила, те ји аскери турски пратише.

У војничкој крајини 25. марта.
Његово Величество наш премилостиви цар,
био је како знате и у крајини, и како веле с
особитим весељем боравио је међу нама. Ми
се радујемо што је њег. величество у нашој
земљи задовољан био. Ми се тврдо надамо, да
ће он наше жеље, и том приликом у неко-
лико од неких изражене уважити, те нас и
задовољити. Ваљда знате да господин мађар-
ски министар Андриши и хрватски бан Раух
не увидаше нужду да нас посјете, те тако
пама не паде у дно срећа да их у нашој
земљи осјетимо. Ми држимо да неће настати
скорим тако zgodне прилике, те ће тако
дотична господа за цијелог живота свог одрећи
се морати сопствени похода крајине, а и ми
исто тако пријатног осјећање њихова борав-
љења међу нама. Али шта би ми силом. То
би и прође!

Сад је опет наступило стари ред или боље
рећи неред; опет настаде нормално стање или
боље рећи опадно стање као и прије. Сад
натурују људе по општинама да плате трошак,
који је с једне стране учињен за припрему у
Петрињи, а с друге стране шиљањем силнога
људства из цијеле крајине на дочек. Као и-
стинит изјавитељ морам вам јавити, да ту
нешто записе, и људе с муком привољују
да даду новаца из општинске благајне на под-
мирење тих трошкова.

Што нас тако амо највећма и рекао би
не обично узнемирује, то је вјест, да је неко
у Бечу некое опет у Бечу продао најлепше
шуме у крајини: а то су шуме у Броцкој
регименти.

Онај који зна, како граничар мисли у умује
о својим шумама, тај није могао мислити, да
ће се у Бечу толико заборавити. И опет у
пркос свему, шуме су продане.

Тако је 1859 године, Враничани, богаташ
из горњи Карловаца, посредовањем Скарпе бо-
гаташа из Ријеке, који је опет шуре био ми-
нистра трговине онда, Брука, оног Брука који
се објесно у тамници, буд за што добије на
избор, незнам баш колико хиљада растова. Тај
пут нам је обатаљено амо горе све што има-
досмо бољег.

Добро је и ово знати: онда су се про-
тивили и сами царски шумари таковом поступку
високе бечке владе, доказујући грдну штету.
Но њи баце у пензију за таково заузимање,
а шуму ипак продаду.

Чујемо да су бацили у пензију сад инспек-
тора шума Веселина зато, што је он цијено
ту шуму Броцке регименте на 7 милијона
форината, а овамо нудише сами трговци 20
милијона фор. за њу. Можете и сами судити,
колико у истини вреди кад се већ толико шуми.
Тај г. инспектор је сам собом оценио ту шуму,
и на основу његове оцене ваљда се и продаје.
Лена ствар заиста. Па тога господина поста-
више у стање мира, ко да нам је с тим по-
можемо. А шума оде, ко да је и неби.

Зар она земља на којој ми живимо није
наша? Зар да не будемо и ми већ једном
људи! То је збиља ужасно! Буд плаћамо
данак у крви толики, да би био страпан, све
да нисмо људи него нека стока; туђ нам се
још узимље једина и посљедна имаовина, и
то не у корист држави, него у корист беч-
ким богаташима, а ми да останемо просијаци.
Треба знати да ми у колико можемо, недо-
пуштамо, неодобравамо, ту продају наших
шума, и то ово у нашим листовима јављамо,
да последице нико не рекне, да се нисмо бранили.

У колико нас је ово што рекох о шумама
нашим раједило, у толико нас опет развесели,
што видимо онолику свијест народа нашег
при посљедним изборима на уг. сабор.

Толики напор од стране владе, и опет тако
јасан одговор народа српског. То ваља. Живи-
ли Војвођани! — Само — нек буде и тог
чуда, да крајиници, уставним грађанима мора
рећи ово — само Бечкеречани нису у колу
браћо и то не сви, него баш они који нису.
А како им дивно говораше честити наш Јован
Јовановић у посљедњем свом „Змају“. Ево
како их лијепо браћак сјетоваше.

„Бечкеречани! Гле на све стране“
„Шиве су наше већ преоране,“
„И народ бира да баца семе,“
„Још може нићи, још му је време.“
„И суд се бира шеница здрава“
„Шеница чиста, шеница права,“
„И биће жетве — преобилате“
„Ако ви само — кукољ не дате.“

Тако добри житари ти Бечкеречани! Па
опет кукољ воде. Није друго него се прева-
рише у рачуну.

Мал не заборави. Ви знате што по учини
јасновачка сатнија од свога капетана. Јављам
вам да их досад на суду питају, ко их је
подговорио да оно чине, и ништа друго.

Са жабаљска вапшара. Одавна се
на жабаљском вапшару догађају нереди, но овог
пролећног вапшара са свим је загрило. Не
знамо ко је уређивао вапшар, ал на местима
така је неред био, да је занатлија добио ме-
сто међу трговцима, трговац међу меандијама,
ковачима; пеширџија међу ћурџијама и т. д.
Ово је од велике штете за људе, који су тако
незгодно понаместани, почем купац кад оће
да купује пешир иде тамо где су у групи
пеширџије, и преврћа оно који су раштркани
међу неједнаке артикле. Но још је горе са ва-
пшарском полицијом. На овом вапшару обично
пазе на ред војници из села. Не можемо рећи
да су сви ал многи су од ових људи често у
вези са самим лоповима вапшарским, ил ако то
није а они су им пријатељи ил познаници, па
их тако пропуштају и чине се невешти на
тузбе вапшарџија. Шта више већма на трговце
него на купце мотре. Тако набеди један про-
стак на једног мајстора пеширџију, да му је
овај 5 фор. украо. На позив простака одма
солдати дојуре и не питајући човека да ли је
ако ил не отерају га са пушмама у судницу.
Тако је исто један простак куповао прслук те
набеди на калфу, који му је продавао, да му
је 10 фор. украо. Солдати одма брже боље с
њиме под затвор.

Ако се арендатор и судија вапшарски у бу-
дуће не постарају за бољи ред и бољу поли-
цију на вапшару, онда поштен човек, не сме
се усудији да иде на такав вапшар где је са-
мо срамоти и обезбашћењу од самовоље сол-
дачке изложен. Више вапшарџија.

Меленци. Јопт кратко време, па ће се
купатила отворити, зато ће вредно бити о
Меленачкој илици на језеру Русанди за љубов
болестника коју рећи.

Ова су купатила за 3 године одкад постоје,
због успеха које су показала, тако на глас
изишла, да се слободно са многим знатним и
одавно постојећим купатилама што се леко-
витости тиче, мерити могу. Ово је друштво
погрешило, што одма атестате од они, кои су
се помогли узимало није, али оно бојећи се
да неби ко помислио, да оно шарлатанерију
тера, пропустило је то на велику штету ку-
патила. Да је само од троице такове атестате
узело, којима су Лекарни због страшних шкро-
фулозни рана ногу одсећи тели, и кои су се
овде излечили, па би доста било, да свет увере,
да је ово купатило за неке болести јединст-
вено. И то прво за шкрофуле.

Ова колико опасна, толико несносна болест,
тако је већ мах отела, да се свуда и на све
стране видити може. Она се највише показује
око врата, но има је у очима, ногама, рукама
и грбуну, но ма гди она била, уверава се сва-
ки, који од ње страда, да ће се овде за кратко
време излечити.

Ране застареле или нове, ма из каквог уз-
рока оне постале за кратко време изчезну.
Тако исто костобоља, реума, разне спољашње
кожне болести — као красте, лишац, свраб —
запаљена било у очима било на другом ком
месту, узетост — Lämung — згрчене жиле,
венерске болести, да и саме неке женске бо-
лести — од који многе страдају — овде се
лече. Ово се с чистом савешћу и пред Богом
и пред људима казати сме.

Колико су год мала средства, којима дру-
штво располаже, допустила, постарало се за
угодност купајући се гостију, наравно ко уве-
селенија ради у илце иде, тај не ће овамо
доћи, него ће у Карасбад, Фиред, Роич, или
Мехадиду ићи, јер ће тамо више увеселенија
наћи, но болестницима није до увесељења, но
до здравља, а и увесељења у лепо осветљеној
у вече променади налазе.

Лекара имамо ваљаног, који се за болест-
нике својски заузима. Два лепа омнибуса извозе
и увозе госте јер је купатило изван села. За
квартире као и за препитање колико се год
могло, побринуло се. Магистрат В.-Кикиндски
у намери је крчму још овог пролећа са не-
колико соба и једном великом двораном доиздати.

Зато се сви они, који од поменути болести
пате, учтиво позивају, и уверавају се, да ћеју
овде изгубљено здравље наћи, ово је једино у
српском месту купатило које се свима, а осо-
бито Србима препоручити може.

Управ. Одбор.

А у с т р и ј а.

Бечки лист „Преса“ доноси у вечерњем листу
своме од 1. априла један чланак под насловом „Је-
дан глас руски о панславизму,“ који овако гласи:
„Официозни Петроградски лист расговорно се
на аустројске Славене, што већеду на милост ил
немилост у Русе да се прелију. Тога ради чита нај-
пре Пољацима лекцију, кои су „маумили тог баука
о панславизму“ да виле Европу плаше, па се овда
окереле на Чехе, те веле:

Најболесније је то што и неки Чеси који иначе
вишег политичног разума имају, трубе у једну трубу
са Пољаци, на држећи се познате галијанске девизе:

„Italia fara da se“ (Италијо уздај се у се) саву,
да ће „само са својим рукама“ подићи Венцеслав-
љеву круну. Ми смо против славенског јединства
— узвикују Чеси — „Ми смо Чеси и остајемо до
века Чеси, ми нећемо да будемо Руси.“ — Као да
би могло коме пасти у главу да их начини Русима, ко
није већ сасвим памет изгубио.

Неслога, која се из дана у дан све већма међу
Чесима шири — врло је жалостан појав. Ми пошту-
јемо Ческо родољубље, ми поштујемо њихово поу-
здање у саме себе; али ма нас и грдили, сама њи-
хова интереса ради неможемо да се неоплашимо, да они,
сами о себи радећи, никад до цели неће доћи. Чеси
отмице затварају очи, да невиде своју корист у да-
нашњој ситуацији, што је свако увидити мора, коме
није заселио очи ческо огрвичено родољубље.
Успех Мађара сасвим им је главу заврнуо. „Шта,
зар смо ми гори него Мађари,“ питају охоло они—
„Шта, зар је Венцеслављева круна лошија од Сте-
ванове? Што, да није и нама могуће, што је Ма-
џарима могуће.“ Све ово у теорији је са свим
на свом месту: Чеси не само да нису од Мађара
гори, него су шта више у свачем бољи. (Оде ста-
ваља Пр. знам питања.) Али најалост политична улога
једног народа неодговара сваки пут својој унутрашњој
вредности. — У пракси зависти та рола од хиљаду
околности, које опет често и од самог случаја за-
висе. Усијане главе ческих родољуба неће за то
ништа да знаду. „Нас има пет милијона“ вичу они
па ми се можемо сами на себе ослонити.“ Колико
им ово шкоди, што се толико на себе уздају, не-
ћемо ни разлагати, те треба они и сами да разби-
рају. Ако баш и јесу тако јаки, као што мисле—
тим боље, само је ипак више него м о ж д а, да ако
само у се уздајући се раде, да ће још горе начинити.
Ако се Аустрија и распала на Цис и Транс-
литаву, опет колико ми знамо, није вољна да подигне Вен-
цеслављеву круну, а наговити је на то, то су Чеси
сами мали. У осталој наша је рола у том послу
сасвим пасивна, ми никако немислимо да подбадамо
Чехе у њиховом садашњем покрету, који ми нисмо
изјављали; Чеси ће и сами садање знати, шта треба
да раде, да се из овог садањег ширпаца извуку;
нама је само то жао, што западни Славени немају
тачна заједничка програма, нама је жао што уопште
међу њима нема заједнице, што је управо криво
што су другом подчинени.

Србљи мање се уздају у своју снагу, и зато
имају више изгледа, да ће у својим тежњама успе-
ти. Истина да се и они још нису одрекла местна
родољубља, који је на велико зло Славенима, и
влада покојног кнеза Михајила велику је погрешку
учинила, што је наговорена од бечка кабинета, о-
терала од себе Бугаре; али Србија бар скупља
своју снагу, и лако се може свевати са Прном
Гором која је скоро независна и са Босном, која
жеди за слободом.

Најбоље свађају свој положај Руси у Галицији
Ни пољски притисак, који толико стотина годи-
на траје, ни језуитска политика Цемаца у Аустрији,
ни фантазија тако авани Украјинофила, неможе да
угуши у њима урођену руску нарав и практичну
мудрост њину, која још вајкада ушту њихова зе-
мљава Богдана Хелицка, да потражи пута којим се
до савеза са својом браћом на северу доћи може. Ово
сливање велике и мале Русије у једну народност,
огроман је догађај у историји славенској, и ње-
гове благодетне последице признају сада обе наро-
дности највећег славенског племена. На жалост
нема више оваких дела у историји славенској као
што је Хмелницово.

Славенска племена, која негедоше, да у оквир
руске државе дођу, место да се угледе на своје
предке на истоку и да за уједињем теже завлече
се јогунасто у кибицу својих народности, и још
стварају нове народности, као што је Хрватска, Мо-
равска и т. д. Сасвим је очекивано да ће тако по-
гушити Славене друга племена, која су моћнија од
сваког западног славенског племена. Да се тако
опасан догађај предупреди, породиласе и међу за-
падним Славенима мисао о панславизму, и скоро
сви Славени својски је прихватили. Али чим је
дошло да се програм за панславизам начини, ту се
развијаше у мишљењу. Сви, осим Пољака, признају
асовитост славенског јединства, али и најмање пле-
не негде од своје народне особености да што напусти.
Једни се позиваху на своју славну прошлост, други
на свој напредак у цивилизацији, трећи на своје
јунаштво у борби са неверницима, четврти на раз-
лику у вери; па кратко у разлози зашто ове сваки
народ да је за себе нема оскудице, како ће се ту из-
вести оно оштроумно правило: in pluribus unum (од
многог једно) кад и против самог тог многа племена
устају, да буде један језик у литератури Славена,
јер веле, да они имају „своју рођену литературу“
а овамо код неких све би се њиго могле у један
орманчић сместити. Да неможе бити велике асне од
славенског јединства, ако се неће један заједнички
међународни језик усвојити, то признају најбољи
људи међу Славенима али ипак многи су из узрока
који се лако сватити дају, за вавилонску смесу у
језици. Неки читањ живот провађају у том, да из-
мисле у литератури ново наречје, ваљда зато, да
своје име међу својим земљацима онековече. У
свему томе бива доста виле, ал памети нимало. Огуд
је то, да кад се Славени разних племена састану,
морат немачки да говоре. Брига да се недовреди
које наречје, доведе је Славене западне до тога,
да је немачки језик постао lingua franca (француски
језик) за западне Славене. У осталој сви Славени
пристају на један заједнички славенски језик, али
свако оће, да то његов буде Чеси нагињу за Чеш-
ким, Пољаци оћеду опет њихов, па и сами галички
Руси боре се оћел руски обични језик ил своје а-
малско наречје. Међутим као да неће бити тешко
изабрати заједнички језик, почем само овај језик
може бити заједнички, који је највише распростра-
њен по славенским земљама; но највећа је сметња
што се тај језик ома неусвоји, с једне стране раз-
дор међу западним племенима, а с друге стране
пште ти народи слабо познају корен тога језика и
многе су неосноване предрасуде овладале против
њега. Треба дакле ту тек доказивати, да овако
стање неможе дуго трајати, поред живе тежње, која
из дан у дан расте, да се Славени друже. Асна од
тога, кад би се усвоио један заједнички језик а
сваки своје наречје да задржи, тако је очевидна,
да ће пре ил после нестати свију лажних предрасуда,
и ваљлива родољубља. Што се тиче платонских
симпатија према суплененицима о којима пансла-
вистични доктори не преставно трубе, од тог исти-
ну да рекнемо неће ништа паметно изаћи. Певати:
„Хеј Славене,“ викају живи! слава! и дура! то је

све лепо, али у историји нема примера, да је један народ само вичући живио и песме певачући до слободе дошо, или терет себи олакшао. Зато су и у Русији све праве панславистичке политике на страну турале, и гледе да се Славени уједине помоћу језика, који би сви Славени разумевали. Они ненамећу безусловно руски језик за заједнички језик у литератури, ма да су уверени да нема zgodнијег језика за заједничку у славенској литератури. Праве руске панслависте, увидели су да није доста да се само Славени међу собом вољу. По њиховом мишљењу иза речи мора ома дело доћи; зато се труде да својим одборима, колико им је у снази побрину се за душевни и материјални развитак своје западне браће. Досад још напори руских панслависта нису подносили своју цел достигли; али није до њих кривица, него до оних, који им у њиховом основном делу неустрашано сметају. На жалост морамо признати, да већи део тих сметања долази од влада, ако неће и сумњају на панслависта да има у себи и политичних тежња, јер су их Пољаци обманули, него од самих западних Славена, који својим тревњем, својим расирама и ситничарским ништавним демонстрацијама парализују несеквично делање руских панслависта. Но како му драго мислили о панславизму у страним земљама; по нашем мишљењу то је наука мира, а не непријатељства, уједињења а не раздора, и зацело није наша кривица, ако нам се подмећу намере, којих немамо.

Једанпут за свагда.

Да ниједан број „Напредка“ неможе изићи, да уредника „Заставе“ не ружи, и негрди, то је тако већ позната ствар, да је у Новом Саду „воп нот“ постало, како је уредник „Напредка“ на глас, да ће комесар, кад је дошао, обуставити „Заставу“, молио комесара, да то не чини, јер иначе неће имати „Напредак шта писати“. Што „Напредак“ то ради, није ни чудо, јер му је то занат, и зато је плаћен, као што смо то већ једанпут казали. Ми имајући друга и важнија посла, него с њим пиљерски протеривати се, слабо смо се на њега и његову вичу обртали, и тек смо по кадгод повикали „шибе“. „Напредак“ и опет сад долази на то, како се противу уредника овог листа води настрада због „проневерења стечајне масе Гвоздановића“. Ко би кадар био туђе новце проневерити, теј би морао у највећој мери користљубив бити, а ко уредника овог листа од вајкаде познаје, зна да је од њега користљубље далеко, шта више, да се и на своју и своје породице штету врло немарним у прибирању и саме заслуге своје како од адвокатаје тако и од листа (и „Дневника“ и „Заставе“) показује, или боље рећи, да је јавне послове својим приватним предостављао. Ако му то у врлину не узмете, узмите му за слабу, али самољубушкошкољубиву страну. Као званичник у Лугошу радио је као изстражни судија по целом округу, и г. Пиљуковић, ондашњи председник, према народности не најбоље пријатељ може потврдити, да је Милетић са собом глас „неподмитог судије“ оставио. У Н. Саду као парнички адвокат није, од оудени глас при издавању сиротињских новца, од кои су ондашњи Немци већина подизали — нека когод хоће, из архиве имена вајмитела покупи, и нека само једног јединог нађе, кои може на душу узети, да је Милетић и кад што за себе искао, или понуђено примио? Двапут је био градоначелник, нека се и један не само Србин, него Немца, Мађар, Јевреј, или други нађе, кои му може пребацити, да је мит или поклои примио; напротив он може више примера навести, где је понуде одбијао.

Кад је Гвоздановић пао, били су му толики Срби и други дужници масе у Новом Саду у рукама, могао је толике дућане позаварати, и још је од суда на строгост поштриван био — он је интерес масе са могућом штедњом дужника заступао, и дужници су рокове добијали, док нису душом данути, и своје дугове компентирајући измирити могли — нека се један нађе, кои може на душу узети, да му је за то што дао, да је он што искао, или понуђено примио — а ту је о стотинама хиљада реч била. Но што даље да идемо — није ли садњи уредник „Напредка“ имао дуже времена масу „Срб. Дневника“ у рукама? је ли му Милетић кад у пилге загледао, као што би то не само користљубив, но и онај човек чинио, кои своје боље чува. Није ли му он „Срб. Дневник“ у велико задужен оставио, што је Милетић из своје мукке дуже времена исплаћивати морао? Како је он са касом манипулисао, то ћемо видети, док повоземо оне, кои кажу, да су платили, да покажу, коме су платили; за што досад не владосмо времена, само у неке трагове уфосмо. Да се пак на истрагу вратимо, то јављамо, да ту нема истраге, него је ствар ова:

Познато је како су денунцијанти, а наиме „Напредак“ хтели да уредника „Заставе“ ондашњег градоначелника увуку у беду због Београдске катастрофе, како је и влада сама ту прилику једва дочекала, да собри ондашњег Бечејског посланика и Новосадског градоначелника; овај је сам у Београдској ствари на сабору истрагу противу себе, искао и изразио се, да ако се само и толико противу њега докаже, колико човек, а не судија по строгом донаву веровати може, да ће се свега и свачега одрећи. У том се није успело. Ни трунка, ни сенке не нађе се напротив. У званичним стварима такође се није ништа противу градоначелника наћи могло; што је у сиротињској маси оскудице било, то су дотични званичници пре комесара попунили; што је била ствар која се од пређашњег магистрата потезала, и због које је баш нов градоначелник (уредник овог листа, одма у почетку извиђење прозоровао, према се маса сиротињска више судца и суда тицала.

Кад се дакле ни о које стране ништа није наћи могло, онда се подметну тужитељи због Гвоздановићеве масе, и ту су президијали министарства, нарочито министра унутрашњи дела, кога се ствар не тиче, ва и сами телеграма летила. Шта је у ствари? Маса Гвоздановића једна је од застарели, према ји још старија има; у њој је уредник овог листа као заступник до год. 1861. приљежно радио, год. 1861. промене власти прекину посао; 1862. и 1863. године ништо се радити могло; 1864. године ашће се поравнати суд, што послеве оустави, и што је до год. 1867. трајало. Год. 1867.

пошто уредник овог листа и као градоначелник није могао масу заступати, буде по његовој жељи други заступник постављен, и суд. 1868. заште од пређашњег заступника извештај, о целокупном стању масе и парница. Да то није нашо посао био, сваки ће увидети; осим тога су акта код суда због мењња референата, и обширности неуређена; многа акта год. 1861. меничком суду у Пешти предата; уз то послони на сабору. Пошто се дакле то за дато време поред најбоље воље није учинити дало, комесар код министарства изрази, да се делегира суд бачке жупаније на то, и овај је позвао уредника овог листа, да „рачун даде“, иначе да ће се изстрада повести, према се код заступника масе само о „извештају сврху парница“ говорити може. Значајно је, да је први позив достављен у Пешти баш на дан, кад ће дотични као Бечејски посланик у народносном одбору говорити о питању народности; посланик је одговорио да се то неможе у Пешти учинити, нити се може јаван посао и дужност посланика оставити. Други позив онег у Пешту дође, кад ће се ствар народности на сабору претресати, и као што смо поуздано извештени, министар се Бенкхајм Јулио, што истрага није пре тога питања поведана, као да то није суд учинио, да је што у ствари било, јер за толико времена могли су и тужитељи и судије проневерење пронаћи на начин, кои је тужени сам означио, т. ј. по списку предати меница и облигација, за које никако није предат, да се само дужници позвали да плате, на би се видело, је су ли нису ли платили. И за л' се то не би од августа до сад изнашли, и изнаћи хтели, да је чега у ствари било. Кад се сабор свршио, тужени предао је, с крајем 1868 извештај, у коме је показао, да је он још год. 1864. извештајни списак о свему одбору масе предао, кои је са старатељем масе, г. Ђ. Д. Кодом склопио, и дао је изјаснења на још неке позивије, за које се разјаснења искало. Сад је тај извештај послан одбору масе на извиђење, и даље изјаснење, кои је одбор при крају год. 1868. од своје стране изјаснио се, да је год. 1864. заиста извештај дат, што би се и пре знало, да влада и суд нису навалили одбор масе обилазили. Један од тужитеља уверио се, да ту о проневерењу ни говора нема, ако је и било негде, коме је кривица и у времену, и суду, и околностима. У то ствари нема ниједан члан одбора сумње проневерењу, осим једног Несрбина, коме се инада ради тако хоће, а и везна стање ствари. Та је ствар у свом административном течају, но министар после избора у Башахиду побуђен се нашао опет „ургувати“ по ономе, што се утопљеник и за сламку вата.

И тако нека се уредник „Напредка“ стрни, па ће се уверити, да ће му и та плетка његова и његови патрона пасти у бунгар, као што су и многе друге. Одбио је уредник овог листа другачије прилике, а не да би на проневерење и помислити могао. Што пак није могао у једно време и посланичичке, и градоначелничке, и публицистичке, и како би влада казала, агитаторске, па напоследку и адвокатске дужности тачно изпуњавати, и што је у сукобу дужности предостављао јавне и народне дужности приватнима, па ма међутим непријатељима и прилику дао, да сенку на њега баци — то су ствари, за које сваки самом себи и својој савести одговара.

„Напредак“ нека се не брине за Башахијски срез, коме образ с избора потавити неће; боље нека се брине за свога кандидата и шефа, кои је толике народне новце поарчио на начин, кои се пре проневерењем назвати може; кои је због задужење и неискуљене части своје висок положај свој оставити морао, кои је толико хиљада туђи новца потрошио; кои је хтео, да је могао и Босну туђину предати, за испуљене дугове, и за новце, кои од милости и политичко-агентске масне подиоре живи; нека се „Напредак“ брави, како ће он сам уредник „Напредка“ до краја тако обрађати, како сад траје а нарочито како ће се он опрати од тужбе, и да је криву заклетву положио, која је кривична парница документована, и заиста је код суда у течају.

Оволико једанпут за свагда публике, а „Напредак“ ради, кои и од сад може писати шта хоће; — на њега се више ни толико, као досад обазирати нећемо. И онако је његово пиљарско пискарање поглавито: ad usum, или боље рећи ad delicias Messalinae, и за добре новце. А за Милетића нека зна, да је баш користљубље, неподмитљивост и неподкупљивост — ово буди не у самохваљу, но поводом нападаја и у обраву речено — основ онег поверењу, које су суграђани у њему имали, и имају и које у народу успркос свију владини и „Напредков“ интрига ужива; и да ће се он због тога и у највећој оскудици богат, и у највећем гонењу и обеди миран и срећан осећати. „Напредак“ пак Ђорђа Поповића остаће као при сиомени у Српском народу, шта је човек, кад с правог пута сиђе, и душу своју прода, и то „Месалине“ једне ради, учинити кадар.

Њижевне вести.

Ко је још рад да се упише на књигу под насловом „Какав је ко онако му и бива“, нека се пожури да се што пре пријави. Књига је већем у штампи.

Позив на предлату

на недељни лист:

„ПАНЧЕВАЦ.“

Под мојим уредништвом почеће овај лист излазити од црети ов. г., а главни ће му задатак бити: да негује просветне и материјалне интересе Панчева и околине, и да исте доводи у свезу са општим нашим и народним тежњама. Према томе задатку доносиће „Панчевац“ чланке о просвети народа и васпитавању подлатак, извештаје о стању наших школа и учених завода местних, претресане народно економна, пољско привредна, занатлијско индустријална и трговачко-обртна питања са њихове практичне стране и с нарочитим погледом на интересе овога места и његове особине и с обазирањем на народне наше цели, саопштаваће извештаје са најважнијих тргова, с којима олд. трговачки свет у свези стоји и који имају улива на раз-

витак материјалног благостања нашег народа, чиниће предлоге, на који би се начин имаовина и људство у нашем народу могло множити и напредовати, доносиће опширне извештаје о општинском раду наших у црквеном и општинском већу, о радњи наших трговачких и кредитних завода, о трговачком збору I. и II. одељења, о штеднионици итд. Подлистак ће доносити научне и забавне ствари, понављаће на овдашњег и друштвеног живота.

Цена је листу: 5 ф. на годину, 2 ф. 50 н. на по год., 1 ф. 25 н. на три месеца. Писма с новцима шаљу се потписаном уредништву.

Како останак овога листа једино важи од одзива, који у овом свету нађе, то се надам од својих пријатеља и сународника, да ће се скупљањем претплатаника заузети за напредак овога листа, који је само добру народа нашег намењен. У Панчеву, 1. априла 1869.

Јован Павловић
уредник „Панчевац.“

ПОЗИВ.

II. Т. Основатељи акционарског друштва за фабрику у Новом Саду позивају се учтиво, да 8. (20.) априла у пола 3. сата по подне изводе доћи у сместиште (локал) прве бачке трговачке и прометне банке ради саветовања, којом ће приликом привремена одбор основатеља свој рад основатељима на решење поднети.

II. Т. основатељи да изводе ради легитимације своје основачке сертификате донети.

У Новом Саду 5. (17.) априла 1869.

Начелник привременог одбора
Ђорђе Кондороси.

РЕД ПЛОВИДБЕ

Шутнички пароброда из Новог Сада
од 3. априла 1869.

У Земун и Београд: недељом, понедељником, вторником, средом и суботом.

У Земун Београд и Оршаву: четвртком у 1 сат у јутру.

У Пешту: сваки дан у 12 сати у подне.

Цртљаг се прима само до најпосле пре по сата пред означеним долазком лађе.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Нови Сад 5. априла. Жито 85 фун. 3 ф. 73 н. средње 79 фун. 3 ф. 46 н. наполица 78 фун. 3 ф. 20 н. средње 74 фун. 2 ф. 93 н. Јечам 68 фун. 1 ф. 66 н. Зоб 45 фун. 1 ф. 46 н. кукуруз 84 фун. 1 ф. 73 н.

Пешта 3. априла. Цена рани: Шеница бан. стои 83 фун. 3 ф. 50—3 ф. 65 н. Потиска 83 фун. 3 ф. 50—3 ф. 65 н. Раж слаба 80 фун. 2 ф. 80—2 ф. 90 н. Јечам 72 фун. 2 ф. 15—2 ф. 40 н. Зоб 50 фун. 1 ф. 70—1 ф. 80 н. Кукуруз 82 фун. 1 ф. 90—2 ф. 5 н. Пасуљ 85 фун. 3 ф. 50—4 ф. Проја 80 фун. 2 ф. 40—2 ф. 60 н. Реница бан. 75 фун. 5 ф. 25 н.

Стање воде: Пешта 2. априла: 6' 2" и. н. дол. Време сув. ветар. Пожун 1. ап. 6' 7" и. н. дол. Време суво. Сегедин 1. ап. 8' 5" и. н. пада. Време суво. Осек 30. мар. 3' 2" и. н. пада. Време суво.

ОГЛАСИ.

Продаја.

једне добре и јаке разове стодне за шпецерајску трговину, јевтино продају се. Извештати се може код „Три Главе Шећера“ у Новом Саду. (65,2—3).

ОБЈАВА.

Априла 23. по римс. 1869 године биће у Земуну, а 27 Априла п. р. 1869 у Петроварадину, код ц. кр. Фердигелсмагацина субапендација за дрва за ложење, која се имају

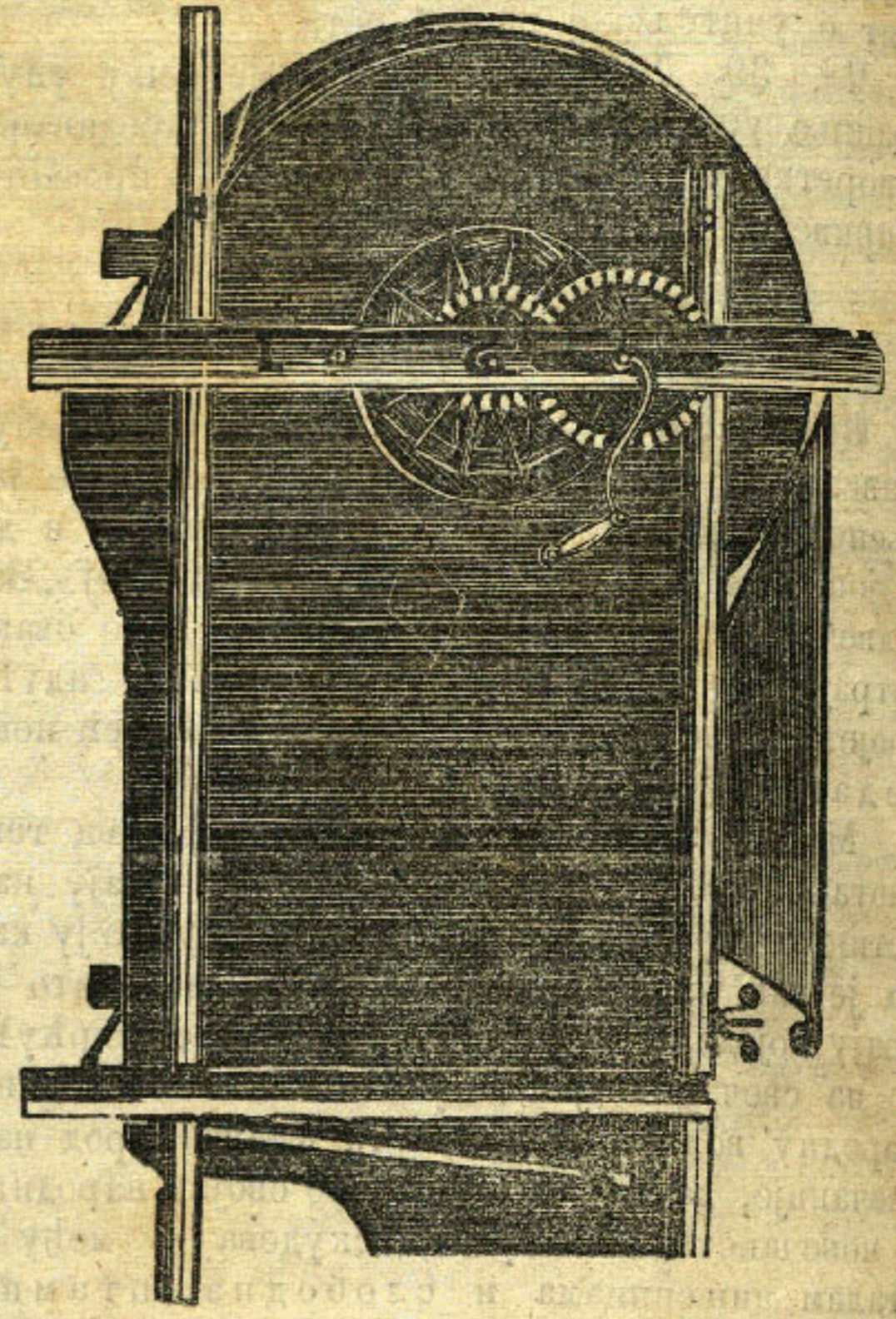
издавати од 1. Јулија 1869 до краја Јулија 1870., или до краја Октобра 1870. Писмене запечаћене понуде, морају до 10 сати изјутра доспети, а усмене се примају од 10—12 поменутога дана. Слупштања цене не ће бити. Може се и то понудити да се дрва одма купе и исплате.

Ближа условија могу се сваки дан у писарници цес. кр. фердигелсмагацинска званца видити.

НИКОЛА ДУСИНГ

СТОЛАР И ЗГОВИТЕЉ ВЕТРЕЊАЧА
У НОВОМ САДУ

на свињској пијаци куће бр. 2030.

препоручује своје добро и практично начињене ветрењаче и друге столарске послове.

Усуђује се особито п. н. пуб. пажљивом учинити на своје ветрењаче (решета), које изжита чисте сав жижак и другу нечистоту.

Свака наручбина на страни шаље се уз нахнаме, кад се најпре положи капара. 66,1—12.

О Г Л А С.

Почем се глас разнео, да сам ја моју земљу од 52½ лаца на новосадском хатару већ продала, то овај глас као неистинит с овим јавно побивајући, стављам свима онима, кои мој салаш купити желе, до знања, да ћу се овде у Новом Саду кроз 10. до 14. дана задржавати у грчкој школи код г. професора Туромана, и да тако самом сада сваки о купу земље може усмено уговорити.

У Новом Саду 2. (14.) априла 1869.

Јелена Марковић.
пређе удова Андрејевић.

М. Б. ЛЕХНЕР

у Вршцу

потребује за своју мануфактурску трговину једног вештог помоћника. Ко то место попунити жели, мора српски и немечки знати и има се на фирму писмено обратити. 63—3—3.

Најновији сатови.

Код сунчаног сата,
у кући госпође

Најјетинији сатови.

Трандафил бр. 32.

преко пута од лекарице

вод светога духа.

Највећи избор

САТОВА И НАКИТА

најновије и најугусније форме

препоручује подписани по најмеренијој цени. Исти је већ 12 година на овој пијаци и мисли да је за то време добром послугом задовољство пошт. публике стекао. Пошто му је син недавно из Беча дошао то је своје стовариште по најлешем укусу урадио. Као што је горе тако исто и овде сатови и наките по фабричкој цени препоручује и за прво на две године гарантира. Осталу хвалу оставља подписани на страну и препоручује се пошт. публици и моли за што многобројну посету.

Најтеже ствари оправља а и удове сатова са најновијим справама најбоље, најјетиније и најтачније оправља тако и ово гарантије на две године.

Нови Сад месеца јануара 1869.

Јаков Клумак,
сајдија.